

vil fremhæve har Betydning med Hensyn til alt det, som er gammelt, at det har sin Betydning ogsaa langt udover de nordiske Riger. Det er en stor Vanskelighed i det internationale formueretlige Samkvem, at der ikke her er, hvad man de fleste Steder ellers har, paa Kontinentet i alt Fald, en kodificeret Lovbog om de borgerlige Forhold. I Stridstilfælde, som jo idelig kan forekomme og maa forekomme mellem Landene indbyrdes, maa man bestræbe sig for ad Omveje at komme til Kundskab om, hvad der er egentlig Ret i Danmark f. Eks. eller i Norge og Sverige. Det skal oplyses ad Erklæringsvej af private Mænd, Sagførere o. s. v.; efter Omstændighederne kan der fremkaldes Responsa. Det er en meget besværlig Vej at følge. Ganske anderledes bekvemt vil det blive, naar man har en Lov, til hvilken der kan henvises, og det, hvad enten der bliver Overensstemmelse, hvad der haabes at ville blive gennem denne Lov, mellem dansk eller nordisk Ret og den Lovgivning, som gælder andre Steder — og i mangfoldige Tilfælde vil det være saa —, eller der er Uoverensstemmelse mellem den fremmede, internationale Lovgivning paa dette Omraade og den nordiske. Der er enkelte vigtige og hidtil uafgjorte Stridspunkter, hvor Landene deler sig i to Retninger, dels de, hvis Lovgivning oprindelig bygger paa den romerske Ret, dels de, hvis Lovgivning har en mere moderne Oprindelse. Men det er altsaa af Vigtighed til enhver Tid at vide, hvad der er gældende i de romanske Lande, om jeg maa udtrykke mig saaledes, og hvad der er gældende andre Steder, særlig i nordisk Ret, og at kunne oplyse det ad Lovgivningens Vej.

En anden Ejendommelighed ved Sagen, som jeg vil fremhæve her, er, at Kommissionerne, som har udarbejdet dette Lovforslag, har taget det praktiske, ikke det systematiske Synspunkt. Det har ikke været Hensigten at tage ethvert Spørgsmaal op, som kunde ligge indenfor Omraadet, og træffe en Afgørelse. Princippet har, som man ser af de paagældende Kommissionsbetænkninger, særlig den danske, været at holde sig til det praktiske Liv og ikke følge en systematisk Retsenor. Hvor man har truffet paa Emner,

til hvis Afgørelse der ikke fandtes nogen praktisk Trang, eller Emner, hvor man mødte praktiske Vanskeligheder, har man undgaaet dem, og det er jo i Virkeligheden noget, man i høj Grad maa bifalde. Vanskeligheden kan ligge paa meget forskellige Steder. Den kan ligge i, at der endnu ikke er samlet det tilstrækkelige faktiske Materiale til at bygge en Lovbestemmelse paa, eller i, at den retslige Opfattelse ikke har fæstnet sig bestemt, saaledes at man kan sige: Det og det er den gamle Ret, paa hvilken vi bygger, og til hvilken vi holder os; det kan endvidere ligge i, at de konkrete Forhold viser sig at være saa forskellige, at det ikke er muligt at samle dem under et fælles Synspunkt, eller endelig i, at der er Uoverensstemmelser mellem Kommissionsmedlemmerne indbyrdes. I saadanne Tilfælde har man undgaaet at træffe en Bestemmelse, om hvis fremtidige Muligheder man endnu intet ved, og med Hensyn til hvilken der er indbyrdes Dissenser, i hvilke man helst maa vente med at tage Parti, indtil Forholdene i den Henseende maatte have forandret sig. Der kan deraf følge visse Huller i Lovforslaget, men det er en stor Fordel ved den Fremgangsmaade, der er fulgt af de nordiske Kommissioner, at man ikke har været opfordret til at tage Sagen mere end stykkevis og praktisk. Man har ikke kunnet og kan ikke under Forholdene, som de er nu, tænke paa at bygge en almindelig borgerlig Lovbog, fælles for alle 3 Riger. Havde man en saadan stor og omfattende Kodifikation, ja, saa kunde man undgaa disse Huller, men man vilde paa mange Steder foregribe Udviklingen, thi der har ikke i retslig Henseende været en ensartet Udvikling mellem de nordiske Riger, saaledes at det er saa let her at overvinde Vanskeligheder, som det kan have været andre Steder, hvor der har været en større Enhed i Retsudviklingen. Selv for Norges Vedkommende, hvor der har været en 400-aarig Enhed paa Retsomraadet, har det sidste Hundredeaar medført en Mængde, kan jeg sige, i det borgerlige Liv indgribende Love, som ikke har bundet sig til og ikke har kunnet binde sig til at følge den Udvikling, som begrundedes paa at bevare Kontinuiteten i den Udvikling, som fandtes,